DOMSTOLENS DOM (Tredje Afdeling)

3. september 2009 *

I de forenede sager C-322/07 P, C-327/07 P og C-338/07 P,

angående tre appeller i henhold til artikel 56 i statutten for Domstolen, indgivet henholdsvis den 9., 11. og 16. juli 2007,

Papierfabrik August Köhler AG, Oberkirch (Tyskland), ved Rechtsanwälte I. Brinker og S. Hirsbrunner samt professor J. Schwarze,

Bolloré SA, Ergue Gaberic (Frankrig), ved avocats C. Momège og P. Gassenbach, og med valgt adresse i Luxembourg,

Distribuidora Vizcaína de Papeles SL, Derio (Spanien), ved abogados E. Pérez Medrano og T. Díaz Utrilla,

appellanter,

* Processprog: tysk, fransk og spansk.

den anden part i appelsagen:

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved F. Castillo de la Torre og W. Mölls, som befuldmægtigede, bistået af Rechtsanwalt H.-J. Freund og avocat N. Coutrelis, og med valgt adresse i Luxembourg,

sagsøgt i første instans,

har

DOMSTOLEN (Tredje Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, A. Rosas, og dommerne A. Ó Caoimh, J. Klučka (refererende dommer), U. Lõhmus og P. Lindh,

generaladvokat: Y. Bot
justitssekretær: fuldmægtig R. Şereş,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 25. september 2008,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 2. april 2009,

afsagt følgende

Dom

1 Papierfabrik August Köhler AG (herefter »Köhler«) (sag C-322/07 P), Bolloré SA (herefter »Bolloré«) (sag C-327/07 P) og Distribuidora Vizcaína de Papeles SL (herefter »Divipa«) (sag C-338/07 P) har i deres appelskrifter nedlagt påstand om ophævelse af dom afsagt af De Europæiske Fællesskabers Ret i Første Instans den 26. april 2007, Bolloré m.fl. mod Kommissionen (forenede sager T-109/02, T-118/02, T-122/02, T-125/02, T-126/02, T-128/02, T-129/02, T-132/02 og T-136/02, Sml. II, s. 947, herefter »den appellerede dom«), hvorved Retten frifandt Kommissionen for de af bl.a. Köhler, Bolloré og Divipa anlagte søgsmål med påstand om annullation af Kommissionens beslutning 2004/337/EF af 20. december 2001 om en procedure efter EF-traktatens artikel 81 og EØS-aftalens artikel 53 (sag COMP/E-1/36.212 - Karbonfrit papir) (EFT 2004 L 115, s. 1, herefter »den anfægtede beslutning«). Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber pålagde ved denne beslutning Köhler en bøde på 33,07 mio. EUR, Bolloré en bøde på 22,68 mio. EUR og Divipa en bøde på 1,75 mio. EUR.

Sagens baggrund

2 De faktiske omstændigheder, der ligger til grund for tvisten, og således som der er redegjort for dem i den appellerede doms præmis 1-13, kan sammenfattes som følger.

3 I efteråret 1996 tilsendte papirkoncernen Sappi, hvis moderselskab er Sappi Ltd (herefter »Sappi«), Kommissionen en række oplysninger og dokumenter, som gav denne anledning til at nære mistanke om, at der bestod eller tidligere havde bestået et hemmeligt kartel om prisfastsættelse inden for sektoren for karbonfrit papir, hvor Sappi var aktiv som producent.

4 På foranledning af Sappis oplysninger foretog Kommissionen kontrolundersøgelser hos flere producenter af karbonfrit papir i henhold til artikel 14, stk. 2 og 3, i Rådets forordning nr. 17 af 6. februar 1962, første forordning om anvendelse af bestemmelserne i traktatens artikel [81] og [82] (EFT 1959-1962, s. 81). Der blev således i medfør af forordningens artikel 14, stk. 3, bl.a. foretaget kontrolundersøgelser den 18. og 19. februar 1997 hos flere virksomheder, herunder Papeteries Mougeot SA (herefter »Mougeot«), samt hos Sappi og andre virksomheder, herunder Köhler og Arjo Wiggins Appelton plc (herefter »AWA«), i perioden fra juli til december 1997.

5 I 1999 fremsatte Kommissionen i medfør af artikel 11 i forordning nr. 17 en række begæringer om oplysninger over for flere virksomheder, herunder AWA, Mougeot, Divipa, Köhler og Copigraph SA (herefter »Copigraph«). Sidstnævnte er et datterselskab til Bolloré. I begæringerne blev virksomhederne opfordret til at afgive oplysninger vedrørende deres meddelelser om prisforhøjelser, salgsmængder, kunder, omsætning og møder med konkurrenter.

6 I besvarelsen af begæringerne om oplysninger erkendte AWA, Copigraph og en anden virksomhed, at de havde deltaget i multilaterale kartelmøder mellem producenter af karbonfrit papir. De tilsendte Kommissionen forskellige dokumenter og oplysninger desangående.

7 Mougeot tog kontakt til Kommissionen den 14. april 1999 og erklærede at være indstillet på at samarbejde i undersøgelsen i medfør af Kommissionens meddelelse om bødefritagelse eller bødenedsættelse i kartelsager (EFT 1996 C 207, s. 4, herefter »samarbejdsmeddelelsen«). Mougeot erkendte, at der fandtes et kartel med det formål at fastsætte priser på karbonfrit papir, og tilsendte Kommissionen oplysninger om kartellets struktur, navnlig de forskellige møder, som selskabets repræsentanter havde deltaget i.

8 Den 26. juli 2000 indledte Kommissionen proceduren i sagerne, der ligger til grund for den anfægtede beslutning, og vedtog en klagepunktsmeddelelse (herefter »klagepunktsmeddelelsen«), som den tilsendte 17 virksomheder, herunder Copigraph, Bolloré, i dettes egenskab af Copigraphs moderselskab, samt AWA, Divipa, Mougeot, Köhler og Sappi.

9 Alle de selskaber, som fik tilsendt klagepunktsmeddelelsen, bortset fra tre af disse, afgav skriftlige bemærkninger som svar på Kommissionens klagepunkter.

10 Der blev foretaget høringer den 8. og 9. marts 2001, og Kommissionen vedtog den anfægtede beslutning den 20. december 2001.

11 I beslutningens artikel 1, stk. 1, fastslår Kommissionen, at 11 virksomheder har overtrådt artikel 81, stk. 1, EF og artikel 53, stk. 1, i aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (EFT 1994 L 1, s. 3) ved at deltage i et kompleks af aftaler og samordnet praksis inden for sektoren for karbonfrit papir.

12 I beslutningens artikel 1, stk. 2, fastslår Kommissionen, at AWA, Bolloré, Köhler, Sappi og tre andre virksomheder har deltaget i overtrædelsen fra januar 1992 til september 1995, Divipa fra marts 1992 til januar 1995 og Mougeot fra maj 1992 til september 1995.

13 Ved den anfægtede beslutnings artikel 2 pålægges de i beslutningens artikel 1 nævnte virksomheder at bringe den i sidstnævnte artikel nævnte overtrædelse til ophør, hvis de ikke allerede har gjort det, og i forbindelse med deres virksomhed inden for karbonfrit papir at afholde sig fra aftaler eller samordnet praksis, der har samme eller tilsvarende formål eller virkninger som overtrædelsen.

14 Ifølge beslutningens artikel 3, stk. 1, pålægges de berørte virksomheder navnlig følgende bøder:

— AWA: 184,27 mio. EUR

— Bolloré: 22,68 mio. EUR

— Divipa: 1,75 mio. EUR

— Mougeot: 3,64 mio. EUR

— Köhler: 33,07 mio. EUR

— Sappi: 0 EUR

Retsforhandlingerne for Retten og den appellerede dom

15 Ved individuelle stævninger indleveret til Rettens Justitskontor i april 2002 anlagde Bolloré, AWA, Köhler, Divipa og fem andre virksomheder sager til prøvelse af den anfægtede beslutning.

16 Ved den appellerede dom frifandt Retten bl.a. Kommissionen for Bollorés, Köhlers og Divipas søgsmål.

Parternes påstande og retsforhandlingerne for Domstolen

17 Köhler har nedlagt følgende påstande:

— Principalt ophæves den appellerede dom, og den anfægtede beslutning annulleres.

— Subsidiært nedsættes den bøde, selskabet er blevet pålagt.

— Endnu mere subsidiært hjemvises sagen til Retten, for at denne afgør sagen i henhold til de ved Domstolens dom fastsatte retlige punkter.

— Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger for såvel Retten som Domstolen.

18 Bolloré har nedlagt følgende påstande:

— Den appellerede dom ophæves.

— Sagen afgøres endeligt, og den anfægtede beslutning annulleres, eller under alle omstændigheder nedsættes den bøde, selskabet er blevet pålagt.

— Såfremt Domstolen skulle beslutte ikke at tage endelig stilling til sagen, udsættes afgørelsen om sagens omkostninger, og sagen hjemvises til Retten med henblik på en fornyet gennemgang af denne i henhold til Domstolens dom.

— Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger for såvel Retten som Domstolen.

19 Divipa har nedlagt følgende påstande:

— Den appellerede dom ophæves helt eller delvist, og der tages udtrykkeligt stilling til realiteten, eller sagen hjemvises til Retten.

— Den bøde, selskabet er blevet pålagt, ophæves eller nedsættes.

— Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger for såvel Retten som Domstolen.

20 Kommissionen har nedlagt påstand om, at appellerne forkastes, og at appellanterne tilpligtes at betale sagsomkostningerne.

21 Ved kendelse afsagt af Domstolens præsident den 24. juni 2008 blev sagerne C-322/07 P, C-327/07 P og C-338/07 P forenet med henblik på den mundtlige forhandling og domsafsigelsen.

Om appellerne

22 Af klarhedshensyn behandles visse af de anbringender, appellanterne har påberåbt sig, individuelt, mens andre behandles samlet.

Bollorés første anbringende om en tilsidesættelse af retten til forsvar som følge af, at klagepunktsmeddelelsen og den anfægtede beslutning ikke stemmer overens

23 I første instans gjorde Bolloré gældende, at Kommissionen har tilsidesat selskabets ret til forsvar ved ikke at give det mulighed for under den administrative procedure at tage stilling til klagepunktet om dets personlige og selvstændige medvirken i kartellet.

24 Efter at den i den appellerede doms præmis 66-68 henviste til retspraksis vedrørende overholdelsen af retten til forsvar og indholdet af klagepunktsmeddelelsen, har Retten i dommens præmis 79 fastslået, at klagepunktsmeddelelsen sendt til Bolloré hverken gav dette selskab mulighed for at få kendskab til klagepunktet om, at det var direkte impliceret i overtrædelsen, eller til de faktiske omstændigheder til støtte for dette klagepunkt, som Kommissionen lagde til grund i den anfægtede beslutning, hvorfor Bolloré ikke, som det fremgår af selskabets svar på denne meddelelse, havde mulighed for at forsvare sig effektivt over for dette klagepunkt og disse faktiske omstændigheder under den administrative procedure.

25 Retten har i den appellerede doms præmis 80 og 81 tilføjet følgende:

»80 Det skal dog fremhæves, at selv om beslutningen indeholder nye faktiske eller retlige påtalepunkter, som de berørte virksomheder ikke har haft lejlighed til at udtale sig om, kan denne mangel kun medføre, at beslutningen annulleres for så vidt angår dette punkt, hvis de pågældende påtalepunkter ikke underbygges af andet materiale, som lægges til grund i beslutningen, og hvorom de berørte virksomheder har haft lejlighed til at udtale sig […]. I øvrigt kan en tilsidesættelse af Bollorés ret til kontradiktion kun berøre beslutningens gyldighed i forhold til denne, såfremt beslutningen alene var baseret på, at Bolloré var direkte impliceret i overtrædelsen […]. I så fald ville Bolloré ikke kunne tilregnes ansvaret for overtrædelsen, da det nye klagepunkt, som i [den anfægtede beslutning] støttes på, at Bolloré var direkte impliceret i kartellet, ikke kan tages til følge.

81 Hvis det derimod ved behandlingen af sagens realitet viser sig […], at Kommissionen med rette har anset Bolloré for at være ansvarlig for datterselskabet Copigraphs deltagelse i kartellet, kan Kommissionens fejlagtige opfattelse dog ikke bevirke, at beslutningen skal annulleres, fordi den ikke har haft nogen afgørende

indflydelse på den konklusion, institutionen er nået til […]. Det fremgår af fast retspraksis, at såfremt visse begrundelser for en beslutning i sig selv kan retfærdiggøre beslutningen, vil eventuelle mangler ved andre af beslutningens begrundelser under alle omstændigheder ikke have nogen betydning for beslutningens konklusion […]«

Parternes argumenter

26 Bolloré har i appelskriftet anfægtet den appellerede doms præmis 79-81 og har opdelt sit anbringende i to led.

27 Hvad angår det første led har Retten tilsidesat det grundlæggende princip om retten til forsvar ved at nægte at erklære den anfægtede beslutning ugyldig som følge af, at klagepunktsmeddelelsen var ufuldstændig. Bolloré har navnlig henvist til flere af Domstolens og Rettens domme vedrørende konkurrencebegrænsende praksis (Domstolens dom af 31.3.1993, forenede sager 89/85, 104/85, 114/85, 116/85, 117/85 og 125/86-129/85, Ahlström Osakeyhtiö m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 1307, af 16.3.2000, forenede sager C-395/96 P og C-396/96 P, Compagnie maritime belge transports m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 1365, og af 2.10.2003, sag C-176/99 P, ARBED mod Kommissionen, Sml. I, s. 10687, samt Rettens dom af 23.2.1994, forenede sager T-39/92 og T-40/92, CB og Europay mod Kommissionen, Sml. II, s. 49) samt vedrørende fusionsreglerne (Rettens dom af 22.10.2002, sag T-310/01, Schneider Electric mod Kommissionen, Sml. II, s. 4071).

28 Kommissionen har svaret, at grundlaget for den anfægtede beslutning som tiltrådt af Retten hvad angår Bolloré udelukkende er dette selskabs ansvar for datterselskabets handlinger. Bolloré kunne udelukkende påstå beslutningen annulleret, såfremt selskabet af klagepunktsmeddelelsen ikke kunne udlede, at Kommissionen havde til hensigt at tilregne det datterselskabets handlinger.

29 Kommissionen har tilføjet, at den af Bolloré påberåbte retspraksis enten er uden betydning (Domstolens dom i sagen Ahlström Osakeyhtiö m.fl. mod Kommissionen samt Rettens dom i sagen CB og Europay mod Kommissionen) eller viser Rettens velbegrundede fremgangsmåde i den appellerede dom (Domstolens dom i sagen Compagnie maritime belge transports m.fl. mod Kommissionen samt i sagen ARBED mod Kommissionen).

30 Hvad angår første anbringendes andet led har Bolloré gjort gældende, at Retten har tilsidesat det grundlæggende princip om overholdelse af retten til forsvar ved at finde, at den fastslåede mangel ikke havde påvirket den anfægtede beslutnings dispositive del. Det er Bollorés opfattelse, at den retspraksis, Retten har lagt til grund, er irrelevant. På den ene side vedrører den første række domme, der er fremhævet i den appellerede doms præmis 80, et andet tilfælde end det i nærværende sag foreliggende, for så vidt som virksomheden her drages til ansvar. I disse domme vedrørte klagepunktsmeddelelsens fastslåede unøjagtighed ikke fastlæggelse og den præcise identificering af ansvaret, men udelukkende den foreholdte adfærd. For det andet er den anden række domme, der også blev henvist til i den appellerede doms præmis 80, endnu fjernere i forhold til nærværende sag, idet disse domme vedrørte kontrolprocedurerne for fusioner og statsstøtte og dermed en materiel vurdering af en transaktions forenelighed som led i en forhåndskontrol, hvorimod nærværende sag vedrører en efterfølgende kontrol af en procedures lovlighed.

31 Bolloré har ligeledes anfægtet den »resultatorienterede fremgangsmåde«, som Retten ifølge selskabet har benyttet sig af hvad angår retten til forsvar. Retligt set gælder princippet om, at en retsakt kun er ugyldig, hvis tilsidesættelsen af en processuel regel har skadet den berørte parts interesser, ikke for alle processuelle tilsidesættelser, og navnlig gælder det ikke i nærværende sag. Bolloré har nemlig ved ikke at blive oplyst om de klagepunkter, selskabet blev personligt foreholdt, fået påvirket sine rettigheder faktisk og praktisk.

32 Kommissionen har gjort gældende, at Bollorés sondring mellem forhåndskontrol og efterfølgende kontrol er uklar. Retspraksis vedrørende kontrol af fusioner og statsstøtte viser også, at en tilsidesættelse af de processuelle bestemmelser ikke automatisk gør en beslutning ugyldig. Retten har blot anvendt fællesskabsretspraksis på området på klassisk vis.

33 Hvad angår spørgsmålet, om tilsidesættelsen af retten til forsvar har påvirket den anfægtede beslutnings dispositive del og i dette tilfælde Bollorés bøde, har Kommissionen gjort gældende, at argumentet må afvises, idet det gentager et argument, der allerede er anvendt for Retten, og at det under alle omstændigheder ikke kan tages til følge, idet selskabet er blevet tilregnet sit datterselskabs handlinger, dvs. Copigraphs, og denne tilregnelse ikke er til debat.

Domstolens bemærkninger

34 Det følger af fast retspraksis, at retten til forsvar i enhver procedure, som kan føre til, at der pålægges sanktioner, navnlig bøder eller tvangsbøder, er et grundlæggende princip i fællesskabsretten, der skal overholdes, selv om der er tale om en procedure af administrativ karakter (Domstolens dom af 13.2.1979, sag 85/76, Hoffmann-Laroche mod Kommissionen, Sml. s. 461, præmis 9, og dommen i sagen ARBED mod Kommissionen, præmis 19).

35 I denne forbindelse bestemmer forordning nr. 17, at parterne skal tilsendes en klagepunktsmeddelelse, som klart skal angive de væsentlige faktiske forhold, som Kommissionen støtter sig på i denne fase af proceduren. En sådan klagepunktsmeddelelse udgør en processuel garanti, der anvender det grundlæggende fællesskabsretlige princip, der kræver, at retten til forsvar overholdes i enhver procedure (jf. i denne retning dom af 7.6.1983, forenede sager 100/80-103/80, Musique Diffusion française m. fl. mod Kommissionen, Sml. s. 1825, præmis 10).

36 Det følger navnlig af dette princip, at den klagepunktsmeddelelse, som Kommissionen adresserer til en virksomhed, som den påtænker at pålægge en bøde for overtrædelse af konkurrencereglerne, skal indeholde de væsentlige faktiske forhold, der gøres gældende over for denne virksomhed, såsom de påtalte faktiske omstændigheder, hvorledes disse kvalificeres, og de beviser, Kommissionen støtter sig på, således at virksomheden er i stand til effektivt at gøre sine argumenter gældende under den administrative procedure, der er indledt mod den (jf. i den forbindelse dom af

15.7.1970, sag 41/69, ACF Chemiefarma mod Kommissionen, Sml. 1970, s. 107, org.ref.: Rec. s. 661, præmis 26, og af 3.7.1991, sag C-62/86, AKZO mod Kommissionen, Sml. I, s. 3359, præmis 29, samt dommen i sagen Ahlström Osakeyhtiö m.fl. mod Kommissionen,, præmis 135, og i sagen ARBED mod Kommissionen, præmis 20).

37 I den forbindelse udelukker et sådant princip, at en beslutning, hvorved Kommissionen har pålagt en virksomhed en bøde inden for konkurrenceretten uden forudgående at have meddelt den de klagepunkter, den foreholdes, kan anses for lovlig.

38 Klagepunktsmeddelelsen skal, henset til dens betydning, utvetydigt fastslå den juridiske person, der kan pålægges en bøde, og den skal sendes til denne (jf. dommen i sagen Compagnie maritime belge transports m.fl. mod Kommissionen, præmis 143 og 146, og i sagen ARBED mod Kommissionen, præmis 21).

39 Det er ligeledes vigtigt, at klagepunktsmeddelelsen angiver, hvorfor en virksomhed tilregnes de påståede faktiske forhold.

40 Kommissionen har i denne sag, og således som Retten har fremhævet i den appellerede doms præmis 72 og 77, med klagepunktsmeddelelsen tilsigtet at tilregne Bolloré den foreholdte overtrædelse som følge af selskabets ansvar for Copigraphs deltagelse i kartellet, fordi det på tidspunktet for overtrædelsen var Copigraphs helejende moderselskab. Bolloré kunne ud fra klagepunktsmeddelelsens affattelse ikke forudse, at Kommissionen med den anfægtede beslutning ligeledes ville tilregne selskabet overtrædelsen på grund af dets personlige og direkte deltagelse i kartellets aktiviteter.

41 Retten har således med føje i den appellerede doms præmis 79 fundet, at Bolloré ikke kunne udlede klagepunktet om en sådan medvirken af klagepunktsmeddelelsen eller af de faktiske omstændigheder til støtte for dette klagepunkt, som Kommissionen lagde til grund i den anfægtede beslutning, hvorfor virksomheden ikke havde mulighed for at forsvare sig over for dette klagepunkt og disse faktiske omstændigheder under den administrative procedure.

42 Imidlertid har Retten i den appellerede doms præmis 80 og 81 fundet, at den fastslåede mangel kun medfører, at beslutningen annulleres for så vidt angår dette punkt, hvis Kommissionens anbringender ikke underbygges af andet materiale, som lægges til grund i beslutningen, og hvorom de berørte virksomheder har haft lejlighed til at udtale sig. Retten har tilføjet, at såfremt det ved behandlingen af sagens realitet skulle vise sig, at Kommissionen med rette har anset Bolloré for at være ansvarlig for datterselskabet Copigraphs deltagelse i kartellet, kan Kommissionens fejlagtige opfattelse dog ikke bevirke, at beslutningen skal annulleres, fordi den ikke har haft nogen afgørende indflydelse på dens konklusion.

43 Disse betragtninger medførte, at Retten efter undersøgelsen i realiteten i den appellerede doms præmis 150 fandt Bolloré ansvarlig for selskabets datterselskabs overtrædelse, uafhængigt af moderselskabets direkte medvirken, og ved dommen opretholdt den anfægtede beslutning, idet den pålagde Bolloré at betale den bøde, Kommissionen havde pålagt, uanset at selskabets ret til forsvar var blevet tilsidesat på et væsentligt punkt.

44 Den omstændighed, at den anfægtede beslutning har fastslået Bollorés ansvar som Copigraphs moderselskab ud over dette moderselskabs personlige medvirken, udelukker ikke, at beslutningen er støttet en adfærd, med hensyn til hvilken Bolloré ikke har haft mulighed for at fremføre sit forsvar.

45 Retten har således foretaget en urigtig retsanvendelse ved ikke at drage retlige konsekvenser af sin afgørelse af, at Bollorés ret til forsvar blev tilsidesat. Det første anbringende, som sidstnævnte har påberåbt sig til støtte for sin appel, skal således tages til følge.

46 Eftersom dette anbringende tages til følge, skal den appellerede dom ophæves, for så vidt som den vedrører Bolloré, uden at det er nødvendigt at gennemgå de øvrige anbringender, der er påberåbt af dette selskab.

47 Ifølge artikel 61, stk. 1, i Domstolens statut kan Domstolen, når en appel tages til følge, og Domstolen ophæver den af Retten trufne afgørelse, selv træffe endelig afgørelse, hvis sagen er moden til påkendelse. Dette er tilfældet i denne sag.

48 Det følger af præmis 34-46 ovenfor, at søgsmålet er begrundet, og at den anfægtede beslutning skal annulleres, for så vidt som den vedrører Bolloré.

Divipas første anbringende om dette selskabs deltagelse i overtrædelsen

49 Divipa har bestridt, at selskabet deltog i møderne den 5. marts 1992 og den 19. oktober 1994 vedrørende det spanske marked, samt at det deltog i kartellet på det europæiske marked. Selskabet har opdelt sit anbringende vedrørende denne deltagelse i tre led, som skal undersøges efterfølgende.

Det første led af Divipas første anbringende vedrørende dets deltagelse i mødet den 5. marts 1992

50 Divipa har navnlig gjort gældende, at Retten har gengivet indholdet af noten taget af en af Sappis medarbejder den 9. marts 1992 urigtigt, idet den i den appellerede dom hverken har taget hensyn til eller nævnt en del af denne note, hvori det anføres, at Sappi gennem sine kunder og ikke direkte fik kendskab til Divipas prisfastsættelse. Det er efter Divipas opfattelse ikke logisk, at en virksomhed, der angiveligt har deltaget i et møde i kartellet, hvorunder priserne blev diskuteret, ikke selv har fremlagt sine priser direkte under dette møde. Divipas deltagelse i mødet den 5. marts 1992 er således ikke godtgjort.

51 Kommissionen har svaret, at ethvert dokument skal undersøges sammen med andre sagsakter. Eftersom Kommissionen og Retten skal foretage en helhedsundersøgelse, er argumentet om, at et enkelt dokument ikke godtgør et konkret faktisk forhold, dømt til at fejle, såfremt der findes andre dokumenter i sagsakterne, der kan udgøre et sådant bevis. Divipa har ikke rejst tvivl om bevisværdien af AWA's og Sappis erklæringer eller Rettens fortolkning heraf. Under alle omstændigheder har Kommissionen navnlig understreget, at Sappis medarbejder i nævnte note udelukkende har anført, at Divipa ikke havde forhøjet sine priser, og at Sappi var bekendt hermed, eftersom en kunde havde tilsendt ham en prisliste. Det er normalt, at en virksomhed, der ikke overholder priserne fastsat i et kartel, ikke underretter de andre deltagere herom, men det betyder ikke, at virksomheden ikke deltager heri. Endvidere er det logisk, at virksomheder, der deltager i et kartel, planlægger en opfølgning på dette, og at de kritiserer de deltagere, der ikke overholder, hvad der er besluttet ved fælles aftale.

52 Det skal i den forbindelse bemærkes, at Domstolen ikke har kompetence til at fastlægge de faktiske omstændigheder og i princippet heller ikke til at bedømme de beviser, Retten har lagt til grund ved fastlæggelsen af de faktiske omstændigheder. Når disse beviser er blevet forskriftsmæssigt tilvejebragt, og de almindelige retsgrundsætninger og de processuelle regler om bevisbyrde og bevisførelse er blevet overholdt, er det alene Retten, der har kompetence til at vurdere, hvilken bevisværdi der skal tillægges de oplysninger, den har fået forelagt. Rettens vurdering heraf udgør derfor ikke et retsspørgsmål, der som sådant er undergivet Domstolens prøvelsesret, medmindre oplysningerne er gengivet urigtigt (jf. bl.a. dom af 6.4.2006, sag C-551/03 P, General Motors mod Kommissionen, Sml. I, s. 3173, præmis 52, af 22.5.2008, sag C-266/06 P, Evonik Degussa mod Kommissionen, præmis 73, og af 18.12.2008, forenede sager C-101/07 P og C-110/07 P, Coop de France bétail et viande m.fl. mod Kommissionen, endnu ikke trykt i Samling af Afgørelser, præmis 59).

53 En urigtig gengivelse af de faktiske omstændigheder og de beviser, der blev fremlagt for Retten, skal fremgå på åbenbar vis af sagsakterne, uden at det skal være fornødent at foretage en fornyet vurdering af disse forhold (jf. bl.a. dommen i sagen General Motors mod Kommissionen, præmis 54, i sagen Evonik Degussa mod Kommissionen, præmis 74, og i sagen Coop de France bétail et viande m.fl. mod Kommissionen, præmis 60).

54 Det skal bemærkes, at Retten fastslog, at Divipa deltog i mødet den 5. marts 1992, efter at den i den appellerede doms præmis 162-164, 171, 192, 194 og 197 havde fastslået følgende:

»162 For det første har Sappi erkendt at have deltaget i kartelmøderne vedrørende det spanske marked fra februar 1992 og har afgivet forskellige oplysninger herom. I sit svar til Kommissionen af 18. maj 1999 […] omtaler Sappi forskellige hemmelige møder vedrørende det spanske marked, som blev afholdt den 17. og 27. februar 1992, den 30. september og 19. oktober 1993 samt den 3. maj og 29. juni 1994. Hvad angår årene 1993-1995 har en af Sappis ansatte erklæret […] at have deltaget i seks eller syv møder i Barcelona [Spanien] med andre leverandører. Disse møder fandt sted ca. fire-fem gange om året. Den pågældende medarbejder mener at have deltaget deri for første gang den 19. oktober 1993 og sidste gang i 1995. Mødernes formål var at fastsætte priser på det spanske marked. De varede ca. to timer og afsluttedes som regel med en beslutning om en procentvis prisforhøjelse. Deltagerne var Copigraph […] Köhler […] og Divipa. Da uddragene af de erklæringer fra Sappi, som er indeholdt i disse forskellige dokumenter, indgik i de dokumenter, der var bilag til klagepunktsmeddelelsen, har alle sagsøgere fået adgang dertil. De er også fremlagt for Retten af Kommissionen.

163 For det andet har AWA erkendt at have deltaget i de multilaterale kartelmøder mellem producenterne af karbonfrit papir og har tilsendt Kommissionen en liste over møder mellem konkurrenterne, som fandt sted mellem 1992 og 1998. Dok. nr. 7828, som er et uddrag af AWA's svar til Kommissionen af 30. april 1999, indeholder en generel erklæring fra AWA vedrørende afholdelsen af flere møder mellem 1992 og 1994, bl.a. i Lissabon [Portugal] og Barcelona, hvori repræsentanter for […] Divipa [eller visse virksomheder] menes at have deltaget […].

164 AWA har endvidere i sit svar på klagepunktsmeddelelsen fremlagt en liste over de »irregulære« møder, der blev afholdt mellem konkurrenter, og som AWA angiver at have bidraget til godtgørelse af. Alene for det spanske marked blev der ifølge denne liste afholdt møder den 17. februar og 5. marts 1992, den 30. september 1993 samt den 3. maj, 29. juni og 19. oktober 1994. De virksomheder, som var repræsenteret ved disse møder, er ikke angivet i den pågældende liste […]..

Hverken Divipa […] eller nogen af de andre sagsøgere har betegnet denne liste som et dokument til ugunst for dem, som de ikke fik aktindsigt i eller ikke begærede aktindsigt i.

[…]

171 Det memorandum af 9. marts 1992 […], som Sappis spanske agent tilsendte Sappi Europe, indeholder nogle meget præcise angivelser vedrørende de pågældende virksomheders, herunder Divipas, handlemåde, selv om memorandummet ikke er betegnet som et møde referat. Der tales heri om en prisforhøjelse på 10 spanske pesetas (ESP), som distributørerne havde fastsat som mål, og som ikke fuldt ud blev nået. Det anføres af memorandummets afsender, at Divipa slet ikke forhøjede priserne, og at det var indlysende, at Sappi Europe ikke kunne sætte prisen op, medmindre de andre leverandører gjorde det samme. […]

[…]

192 […] Divipa [deltog] ifølge de ovenfor i præmis 163 nævnte erklæringer fra AWA i de møder, som blev afholdt mellem 1992 og 1994 vedrørende det spanske marked, eller selskabet deltog i det mindste i visse af møderne. […]

[…]

194 Den af Divipa anførte omstændighed, at Sappi ikke i sit svar af 18. maj 1999 nævner, at der blev afholdt et møde vedrørende det spanske marked den 19. oktober 1994, må skyldes, at Sappi ikke deltog i dette møde, således som det

bekræftes af den liste over deltagerne i dette møde, som blev udarbejdet af Mougeot. Under alle omstændigheder kan denne omstændighed ikke afkræfte den helhed af samstemmende angivelser, der bekræfter afholdelsen af dette møde og Divipas deltagelse.

[…]

197 Divipas deltagelse i kartellet fra marts 1992 fremgår for det første af de erklæringer fra AWA, som er nævnt ovenfor i præmis 163 og 192. De bestyrkes endvidere af Divipas angivelse i det memorandum af 9. marts 1992, som er nævnt ovenfor i præmis 171. […]«

55 Ved læsningen af disse præmisser i den appellerede dom ses det, at Retten har draget sine konklusioner ud fra flere faktiske forhold og indicier, nemlig navnlig AWA's erklæringer samt noten af 9. marts 1992 fra Sappis medarbejder, og det fremgår ikke af gennemgangen af dokumenterne, at Retten har draget materielt urigtige konklusioner.

56 En sådan urigtighed foreligger heller ikke ved, at Retten har undladt at nævne, at oplysningerne om Divipas priser fremlagt under nævnte møde stammede fra oplysninger, der ikke var afgivet af denne virksomhed, men af dens kunder. Som generaladvokat Y. Bot har bemærket i punkt 165 i sit forslag til afgørelse, indebærer denne undladelse ikke, at Retten har foretaget en urigtig analyse hvad angår Divipas deltagelse i mødet den 5. marts 1992.

57 Første led af det første anbringende, Divipa har påberåbt sig til støtte for sin appel, skal således erklæres ugrundet.

Det andet led af Divipas første anbringende vedrørende dets deltagelse i mødet den 19. oktober 1994

58 Divipa har anført, at Mougeots erklæringer, som Retten anvendte for at begrunde selskabets hævdede deltagelse i mødet den 19. oktober 1994, ligger efter de faktiske omstændigheder og blev afgivet for at kunne påberåbe sig samarbejdsmeddelelsen. Det følger af retspraksis, at en erklæring fra en virksomhed, som sigtes for at have deltaget i et kartel, hvis rigtighed bestrides af flere andre virksomheder, der ligeledes sigtes for en sådan deltagelse, ikke uden støtte i andre beviser kan betragtes som tilstrækkeligt bevis for, at de sidstnævnte virksomheder har begået en overtrædelse.

59 Retten gengav beviserne urigtigt ved principalt at støtte sig til sin praksis for at kritisere Divipa for selskabets deltagelse i nævnte møde, hvilket udgør en åbenbar tilsidesættelse af princippet om en retfærdig rettergang og en åbenbar fejl hvad angår kvalifikationen af faktiske omstændigheder.

60 Kommissionen har svaret, at AWA i et svar på en begæring om oplysninger ligeledes omtalte Divipa blandt deltagerne i kartellet i 1994. Eftersom Divipa ikke har fundet, at Retten har foretaget en urigtig vurdering af dette svar, må anbringendets led vedrørende mødet den 19. oktober 1994 forkastes. Under alle omstændigheder kan Retten ikke kritiseres for at have fortolket Mougeots erklæringer urigtigt. Endvidere har Retten taget højde for, at de pågældende erklæringer ligger senere end de i nærværende sag omstridte faktiske forhold.

61 I den forbindelse ses det heller ikke, at Retten skulle have foretaget en urigtig gengivelse af de faktiske forhold hvad angår Divipas deltagelse i mødet den 19. oktober 1994.

62 Retten har i lighed med den undersøgelse, den har foretaget hvad angår mødet den 5. marts 1992, efter at den har draget sine konklusioner på baggrund af en række indicier, nemlig fastslået, at Divipa deltog.

63 Retten har, som det er angivet i den appellerede doms præmis 163, 164 og 192, taget hensyn til AWA's erklæringer, som Divipa i øvrigt ikke har kritiseret. Den har i øvrigt i den appellerede doms præmis 165 og 166 fastslået følgende:

»165 […] Mougeot [har] i sine erklæringer af 14. april 1999 […] — hvilket selskab også har erkendt at have deltaget i de multilaterale kartelmøder mellem producenter af karbonfrit papir — nævnt flere møder og for hver enkelt heraf af dem angivet deres emne, indhold og de personer, som deltog. For det spanske markeds vedkommende omfattede disse møder mødet af 19. oktober 1994, hvortil Copigraph, […] Divipa, […] Köhler, AWA og Mougeot ifølge sidstnævnte havde sendt en repræsentant. […]

166 Den omstændighed, at disse erklæringer fra Mougeot er afgivet efterfølgende og med henblik på, at samarbejdsmeddelelsen blev bragt i anvendelse, kan ikke berøve dem deres bevisværdi. Erklæringer, der går imod den erklærendes interesser, bør nemlig principielt betragtes som særligt troværdige beviser […]«

64 Retten har ud fra sin enekompetence vurderet de faktiske forhold samlet under hensyn til bevisværdien af de forskellige indicier, den var forelagt, som det ikke tilkommer Domstolen at kontrollere, og det fremgår ikke, at denne vurdering er støttet på en åbenbar urigtig læsning af beviserne.

65 Det andet led af det første anbringende, Divipa har påberåbt sig til støtte for sin appel, skal således erklæres ugrundet.

Det tredje led af Divipas første anbringende vedrørende selskabets deltagelse i kartellet på det europæiske marked

66 Divipa har anført, at Retten gengav visse beviser urigtigt og udelod visse beviser. Selskabet har understreget, at det ikke er producent af karbonfrit papir, at det udelukkende solgte på det nationale marked, og at det var den eneste virksomhed, som ikke er producent, der blev kritiseret for den hævdede deltagelse i visse møder vedrørende det nationale marked, og at det ikke tilhører noget distributionsnetværk i Spanien for de store europæiske producenter af dette papir. Der findes ingen dokumenter, som godtgør, at der under de møder, som selskabet anses for at have deltaget i, blev henvist til, at der fandtes en plan for et mere omfattende hemmeligt samarbejde.

67 Kommissionen har for det første svaret, at den ikke var forpligtet til at godtgøre, at Divipa kendte til et mere omfattende kartel, men udelukkende, at det »burde have kendt hertil«. For det andet har dette selskab ikke nærmere angivet de punkter i Rettens argumentation, hvor denne skulle have foretaget en urigtig gengivelse af de faktiske forhold. For det tredje udelukker den omstændighed, at Divipa kun er aktiv på det nationale marked, ikke, at det »burde have kendt til«, at der var et mere omfattende kartel. For det fjerde kunne Retten ikke se bort fra indicier, der godtgjorde, at selskabet kunne være vidende om kartellets europæiske omfang, når disse indicier forelå. Endelig angiver noten affattet af Mougeot efter mødet den 19. oktober 1994, at der under mødet blev fremlagt »mængder i AEMCP (Association of European Manufacturers of Carbonless Paper, den europæiske sammenslutning af producenter af karbonfrit papir) vedrørende Spanien«, hvilket godtgjorde, at mødedeltagerne var bevidste om kartellets europæiske omfang.

68 Som det allerede er bemærket i nærværende doms præmis 52, har Domstolen — medmindre der er tale om en urigtig gengivelse heraf — ikke kompetence til at fastlægge de faktiske omstændigheder og i princippet heller ikke til at bedømme de beviser, Retten har lagt til grund ved fastlæggelsen af de faktiske omstændigheder.

69 Domstolen har således ikke kompetence til at undersøge det tredje led af Divipas første anbringende, for så vidt som det ikke tilsigter at godtgøre, at Retten har foretaget en urigtig gengivelse af de faktiske forhold, men at bevise, at Retten med urette ikke har taget hensyn til visse faktiske forhold, som gjorde det muligt at fastslå, at denne virksomhed ikke deltog i kartellet på det europæiske marked.

70 Dette led skal således afvises.

71 Det følger af ovenstående bemærkninger, at Divipas første anbringende vedrørende selskabets deltagelse i overtrædelsen må forkastes.

Divipas andet anbringende vedrørende påstanden om, at Retten blot har støttet sig på indicier

Parternes argumenter

72 Divipa har påberåbt sig artikel 6, stk. 2, i den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, undertegnet i Rom den 4. november 1950 (herefter »EMRK«), samt at der er sket en tilsidesættelse af princippet om uskyldsformodning. Selskabet har anført, at der ikke findes direkte beviser, som kan underbygge dets deltagelse i møderne den 5. marts 1992 og den 19. oktober 1994, endsige dets deltagelse i kartellet på europæisk plan. Retten har ikke overholdt to grundlæggende betingelser i denne forbindelse. Årsagsforbindelsen mellem indicierne og de faktiske forhold, der udgør overtrædelsen, er nemlig for det første ikke tilstrækkeligt begrundet, og når der foreligger tvivl, skal dette for det andet undersøges, og tvivlen skal, når den ikke kan afklares, komme til den pågældende person til gode.

73 Kommissionen har navnlig gjort gældende, at det andet anbringende, Divipa har påberåbt sig til støtte for sin appel, åbenbart må afvises, eftersom det hverken præciseres, hvilke punkter i den appellerede dom der kritiseres, eller hvilke indicier, formodninger eller faktiske forhold det vedrører.

Domstolens bemærkninger

74 Divipa har ved at gøre gældende, at Retten med urette ikke tog hensyn til selskabets bemærkninger, som var underbygget af dettes processkrifter, for at forklare rækkevidden af de indicier, den lagde vægt på, i virkeligheden anmodet Domstolen om at foretage en fornyet undersøgelse af Rettens vurdering af de faktiske forhold, indicierne og andre forhold, den var forelagt.

75 Som det allerede er bemærket i nærværende doms præmis 52, har Domstolen, medmindre der er tale om en urigtig gengivelse heraf, ikke kompetence til at foretage en sådan undersøgelse, eftersom Retten har enekompetence til at vurdere de faktiske omstændigheder.

76 Det andet anbringende, Divipa har påberåbt sig til støtte for sin appel, må således afvises.

Köhlers andet anbringende om overtrædelsens varighed

Parternes argumenter

— Köhlers argumentation

77 Köhler har gjort gældende, at Retten har foretaget en utilstrækkelig undersøgelse af beviserne, og at den har gengivet dem urigtigt. Retten har draget urigtige konklusioner hvad angår varigheden af denne virksomheds deltagelse i overtrædelsen. Köhler har opdelt sit anbringende i to led, der indeholder flere argumenter.

78 Hvad angår nævnte anbringendes første led om kartellets påståede møder som led i AEMCP inden september eller oktober 1993 har Kommissionen støttet sig til tre kategorier af beviser, nemlig Mougeots erklæringer, vidneudsagn fra medarbejderen i Sappi og dokumenter, som godtgjorde afholdelsen af nationale eller regionale møder i dette kartel.

79 Köhler har imidlertid for det første anført, at Mougeots skrivelse af 14. april 1999 ikke indeholder en erkendelse af, at kartellet afholdt møder i perioden forud for oktober 1993. Retten erklærede i øvrigt i den appellerede doms præmis 279, at det ikke var fastslået, at der var indgået hemmelige prisaftaler fra januar 1992 og dermed inden oktober 1993. Rettens redegørelse for de hævdede prisaftaler i forbindelse med AEMCP's officielle møder inden oktober 1993 er utilstrækkelig og indeholder selvmodsigende begrundelser, der udgør en retlig fejl. Retten overholdt heller ikke uskyldsformodningen, idet den forsøgte i Mougeots erklæringer at se en tilståelse af en overtrædelse, som lå før oktober 1993.

80 Köhler har dernæst anført, at for så vidt angår Sappis medarbejder præciserer hans vidneudsagn ikke den periode, hvorunder kartelmøderne fandt sted. Retten kunne ikke antage, at denne medarbejder — »i mangel af det modsatte« — ønskede stiltiende at bekræfte, at overtrædelsen påbegyndtes inden september 1993. Retten gengav således denne medarbejders vidneudsagns indhold urigtigt. Dette går imod retten til en retfærdig rettergang, der er knæsat i EMRK's artikel 6 og artikel 47, stk. 2, i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, der blev proklameret i Nice den 7. december 2000 (EFT C 364, s. 1).

81 Köhler er endelig af den opfattelse, at erklæringer fra et vidne, der udtaler sig på anklagerens side, kun kan tillægges betydning, hvis de underbygges af andre beviser. I nærværende sag findes der imidlertid ikke beviser, der kan bekræfte disse erklæringer.

82 Hvad angår det andet led af Köhlers andet anbringende om virksomhedens deltagelse i nationale eller regionale kartelmøder før oktober 1993 har Retten gengivet beviserne urigtigt for at godtgøre denne deltagelse.

83 For så vidt angår mødet den 17. februar 1992 vedrørende det spanske marked kunne Retten ikke konkludere, at Köhler deltog i dette møde, i det omfang Sappis medarbejder i sit notat af 17. februar 1992 kun henviste til et møde mellem »de pågældende« uden at angive disse ved navn. Retten forklarede ikke præcist årsagen til, at Köhler blev anset for at have deltaget i aftalen.

84 Hvad angår mødet den 5. marts 1992 om det spanske marked har Retten for at fastslå, at Köhler deltog i dette møde, især lagt vægt på AWA's bemærkninger som svar på klagepunktsmeddelelsen til denne virksomhed. Disse bemærkninger blev imidlertid ikke sendt til Köhler, hvorved Retten har skadet denne virksomheds ret til forsvar.

85 Hvad angår møderne vedrørende det franske marked, som blev afholdt i foråret 1992 og 1993, er der ikke noget bevis for, at en af Köhlers medarbejdere rejste til Paris for at deltage i et kartelmøde i foråret 1993. Rettens redegørelse i denne henseende er så vag, at den ikke kan opfylde begrundelsespligten. Under alle omstændigheder fastslog Retten på ingen måde, at Köhler i foråret 1992 havde deltaget i et møde vedrørende det franske marked.

86 For så vidt angår mødet den 16. juli 1992 vedrørende det spanske marked er Köhlers deltagelse i dette møde ikke godtgjort — i modsætning til det af Retten udtalte — eftersom navnlig AWA ikke udtrykkeligt har anerkendt en sådan deltagelse.

— Kommissionens svar

87 Kommissionen har fundet, at Köhler ikke har påberåbt sig en urigtig gengivelse af beviserne, men forsøger at rejse tvivl om Rettens vurdering af de faktiske forhold. Anbringendet må således afvises.

88 Hvad angår det første led af anbringendet om kartelmøderne som led i AEMCP inden oktober 1993 er spørgsmålet, om indholdet af Mougeots skrivelse er klart eller tvetydigt, et spørgsmål om fortolkning og vurdering af beviserne, der hører under Rettens enekompetence. Retten har ikke anført, at Mougeot har anerkendt en overtrædelse for en periode forud for den 1. oktober 1993.

89 Endvidere er den appellerede dom ikke behæftet med en selvmodsigelse eller en utilstrækkelig begrundelse. I dennes præmis 279 har Retten ikke anført, at »det ikke er godtgjort«, at der var indgået hemmelige prisaftaler fra januar 1992 som led i møderne i AEMCP, men den forklarede blot, at Sappis erklæringer ikke i sig selv var nok til at

fastslå det præcise tidspunkt, hvorefter de nævnte møder kunne anses for møder inden for kartellet. Dommens præmis 308 er støttet på en række beviser, hvoraf størstedelen ikke drages i tvivl af Köhler, og den omstændighed, at Retten ikke har angivet, hvilke møder der har tjent som rammerne for de hemmelige prisaftaler på europæisk plan, gør ikke begrundelsen utilstrækkelig. Endvidere er det for så vidt som denne virksomhed har deltaget i samtlige møder i AEMCP, der er blevet afholdt i den pågældende periode, i dens tilfælde uden betydning at vide, under præcist hvilke møder ordningens hemmelige karakter blev slået fast.

90 Det er Kommissionens opfattelse, at Retten fuldt ud har taget hensyn til uskyldsformodningen, eftersom den har undersøgt, om den foreholdte adfærd kunne støttes på et enkelt beviselement, eller om dette element udelukkende var et indicium, som skulle suppleres og bekræftes af andre.

91 Hvad angår erklæringerne fra Sappis medarbejder er Kommissionen uenig i, at de er blevet gengivet urigtigt. Retten har i den appellerede doms præmis 270 fastslået, at denne medarbejder ikke har angivet noget om det tidspunkt, hans erindringer vedrører, og såfremt denne retsinstans har fastslået, at hans erindringer vedrørte perioden før og efter oktober 1993, er dette resultatet af en bevisvurdering, der henhører under dens kompetence. Sappis erklæringer bekræftes endvidere af andre beviser, der er nævnt i dommens præmis 261-307.

92 Hvad angår det andet led af Köhlers andet anbringende om de nationale og regionale kartelmøder før oktober 1993 har Kommissionen først og fremmest fundet, at virksomhedens argumentation er ugyldig, såfremt dennes argumenter vedrørende AECMP's møder forkastes af Domstolen. Konklusionerne i denne forbindelse er tilstrækkelige til at tilregne de pågældende virksomheder overtrædelsen for den pågældende periode. Endvidere er det godtgjort, at Köhler deltog i kartellet fra januar 1993, eftersom virksomheden ikke har rejst tvivl om Rettens konstateringer vedrørende dens deltagelse i andre kartelmøder, nemlig mødet den 14. januar 1993 vedrørende det

britiske og irske marked samt den 30. september 1993 vedrørende det spanske marked. Endvidere må Köhlers argumentation afvises og under alle omstændigheder forkastes som ugrundet.

93 Hvad angår mødet den 17. februar 1992 har Kommissionen henvist til den appellerede doms præmis 321 for at afvise enhver urigtig gengivelse af beviserne, og den har anført, at denne præmis opfylder begrundelsespligten i denne henseende.

94 Hvad angår mødet den 5. marts 1992 har Kommissionen navnlig understreget, at Köhler ikke har anfægtet den appellerede doms præmis 284, og tilføjet, at henvisningen i denne præmis til AWA's erklæringer udelukkende er foretaget som supplement. Retten har kun anvendt dette svar underordnet. Kommissionen har i den forbindelse støttet sig på dommens præmis 323.

95 Hvad angår de møder, der blev afholdt i foråret 1992 og 1993, har Kommissionen navnlig gjort gældende, at Retten i den appellerede doms præmis 285-293 har godtgjort, at møderne blev afholdt mellem konkurrenter i disse perioder, samt at møderne havde konkurrencebegrænsende formål, uden at dette er anfægtet som led i appellen.

96 Hvad angår mødet den 16. juli 1992 har Kommissionen understreget, at Retten i den appellerede doms præmis 332 har lagt vægt på erklæringer fra M.B.G. Retten har kun som bekræftelse taget hensyn til AWA's erklæringer. Kommissionen har i den forbindelse henvist til dommens præmis 333-335.

Domstolens bemærkninger

— Kartelmøderne som led i AEMCP i tiden før september eller oktober 1993

97 Retten har i den appellerede doms præmis 261-280 analyseret de af appellanterne, herunder Köhler, påberåbte anbringender i første instans om disses deltagelse i AEMCP's møder før september eller oktober 1993.

98 Det følger af disse præmisser, at Retten har godkendt de konklusioner, Kommissionen havde draget på baggrund af indicier i flere vidneudsagn og erklæringer, herunder noten fra Sappis medarbejder af 9. marts 1992 samt AWA's og Mougeots erklæringer, der var tilføjet sagsakterne.

99 Retten har herved i kraft af sin enekompetence vurderet disse indiciers bevisværdi og heraf draget de konklusioner, som det ikke tilkommer Domstolen at kontrollere.

100 Følgelig må det første led af Köhlers andet anbringende erklæres delvist ugrundet og delvist afvises.

— De regionale og nationale kartelmøder før oktober 1993

101 Hvad angår mødet den 17. februar 1992 følger det ikke af den appellerede doms præmis 321, at Retten har tilsidesat den begrundelsespligt, der påhviler den i medfør af artikel 36 og artikel 53, stk. 1, i statutten for Domstolen (jf. dom af 2.4.2009, sag C-431/07 P, Bouygues et Bouygues Télécom mod Kommissionen, endnu ikke trykt i Samling af Afgørelser, præmis 42). Retten fremhæver nemlig i denne præmis, at Kommissionen for at fastslå, at Köhler og Torraspapel deltog, har støttet sig på Sappis interne notat af samme dato, hvori der tales om et møde mellem »de pågældende«, og at denne angivelse sammenholdt med de øvrige angivelser i samme notat vedrørende den uvished, som Köhlers adfærd vedrørende det spanske marked fremkaldte, gav Kommissionen grundlag for at fastslå, at Köhler hørte til »de pågældende«, som deltog i dette møde, der blev afholdt med henblik på en drøftelse af problemerne som følge af, at dette og en anden virksomhed ikke overholdt den nævnte aftale, som de havde indgået, således som det fremgår af notatet af 9. marts 1992 fra Sappis medarbejder. Retten har således tilstrækkeligt klart udtrykt den tankegang, Kommissionen har fulgt for af de forskellige indicier, den var forelagt, at udlede, at Köhler deltog i mødet den 17. februar 1992.

102 Endvidere følger det heller ikke af præmis 321, at Retten har foretaget en urigtig gengivelse af de faktiske forhold. En sådan urigtig gengivelse ses ikke åbenbart, og vurderingen af de faktiske omstændigheder og de forskellige indicier, som Kommissionen besad for at fastslå, at Köhler deltog i mødet den 17. februar 1992, hører under Rettens enekompetence. Domstolen har således ikke kompetence til at undersøge en sådan vurdering.

103 Følgelig må Köhlers argument i denne henseende erklæres delvist ugrundet og delvist afvises.

104 Hvad angår mødet den 5. marts 1992 skal det bemærkes, at selv om det forudsættes, at Köhlers argument er støttet på en tilsidesættelse af retten til forsvar, fordi Retten for at fastslå, at denne virksomhed deltog i nævnte møde, lagde vægt på AWA's bemærkninger som svar på Kommissionen begæring om oplysninger, uanset at Köhler ikke havde kendskab til disse bemærkninger, kan dette ene argument ikke

bestride Köhlers deltagelse i overtrædelsen i perioden fra januar 1992 til september 1995, således som det fastslås i den anfægtede beslutnings artikel 1, stk. 2. Det skal i den forbindelse bemærkes, at Köhler ikke har kunnet anfægte sin deltagelse i mødet den 17. februar 1992, som det følger af nærværende doms præmis 101 og 102.

105 Köhlers argument i denne henseende må således forkastes som ugyldigt.

106 Hvad angår møderne afholdt i foråret 1992 og 1993 vedrørende det franske marked samt mødet den 16. juli 1992 har Retten i henholdsvis den appellerede dom præmis 285-293 og 332-334 henvist til de forskellige faktiske forhold og indicier, som Kommissionen benyttede for at godtgøre, at de pågældende virksomheder, herunder Köhler, deltog i disse møder. Det følger ikke af en sådan henvisning, at Retten har foretaget nogen form for urigtig gengivelse af de faktiske forhold.

107 Köhlers argument i denne forbindelse må således forkastes som ugrundet, og følgelig kan Köhlers andet appelanbringende ikke tages til følge.

Köhlers første anbringende og Divipas tredje anbringende om fastsættelsen og størrelsen af bøderne

108 Köhler og Divipa har opdelt deres anbringender om bødernes fastsættelse og størrelse i flere led, som skal undersøges et for et.

Det første led i Köhlers første anbringende om ligebehandlingsprincippet

109 Det skal indledningsvis bemærkes, at Retten i den appellerede doms præmis 473-478 har undersøgt, om Kommissionen på urigtig vis havde taget hensyn til Köhlers omsætning i sammenligning med, hvad den gjorde for de øvrige berørte virksomheder, og i dommens præmis 505-522, om Kommissionens klassificering af Köhler og de øvrige virksomheder i grupper med henblik på bødefastsættelsen overholdt ligebehandlingsprincippet.

110 Köhler har i sin appel kritiseret den appellerede doms præmis 477, 478 og 496. Selskabet har gjort gældende, at det er blevet behandlet anderledes end nogle større virksomheder, der udgør en gruppe. Det har navnlig understreget, at det er en mellemstor familievirksomhed, og at dets ejere står for ledelsen heraf. Det har anført, at dets selskabskapital er på 43,2 mio. EUR, og at dets omsætning i 2000 var på 447 000 EUR. Det har henvist til AWA's, M-real Zanders GmbH's og Mitsubishi HiTec Paper Bielefeld GmbH's sager for at forsøge at godtgøre den forskelsbehandling, det er blevet udsat for hvad angår hensyntagen til dets omsætning.

111 Kommissionen har navnlig svaret, at den har en bred skønsmargen hvad angår bødernes beregningsmetode. Det følger heraf, at Retten ikke har tilsidesat ligebehandlingsprincippet ved ikke at fastslå nogen urigtig retsanvendelse i den metode, der er anvendt ved inddelingen af virksomhederne i fem kategorier på grundlag af omsætningen ud fra varesalget inden for Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde.

112 I den forbindelse er det, som det følger af fast retspraksis, rigtigt, at Kommissionen har en bred skønsmargen hvad angår bødernes beregningsmetode. Denne metode, der er fastsat i retningslinjerne for beregningen af bøder i henhold til artikel 15, stk. 2, i forordning nr. 17 og artikel 65, stk. 5, i EKSF-traktaten (EFT 1998 C 9, s. 3), indebærer forskellige elementer af fleksibilitet, som gør det muligt for Kommissionen at udøve

sine skønsbeføjelser i overensstemmelse med bestemmelserne i artikel 15, stk. 2, i forordning nr. 17 (jf. i denne retning dom af 29.6.2006, sag C-308/04 P, SGL Carbon mod Kommissionen, Sml. I, s. 5977, præmis 46 og 47, og af 25.1.2007, sag C-407/04 P, Dalmine mod Kommissionen, Sml. I, s. 829, præmis 133).

113 I denne sammenhæng tilkommer det Domstolen at undersøge, hvorvidt Retten har vurderet Kommissionens udøvelse af sine skønsbeføjelser korrekt (dommen i sagen SGL Carbon mod Kommissionen, præmis 48, og i sagen Dalmine mod Kommissionen, præmis 134).

114 Det skal tilføjes, at det ved fastsættelsen af bøden er lovligt at tage hensyn dels til virksomhedens samlede omsætning, som giver et indtryk af dens størrelse og økonomi — selv om det er omtrentligt og ufuldstændigt — dels til den del af omsætningen, der hidrører fra de varer, som er genstand for overtrædelsen, og som dermed kan give en indikation af overtrædelsens omfang. Det følger heraf, at der ikke må tillægges et enkelt af disse tal en uforholdsmæssig stor betydning i forhold til de andre faktorer, der indgår i skønnet, og følgelig at det ikke er muligt at fastsætte en passende bøde alene på grundlag af en beregning af den samlede omsætning. Dette er især tilfældet, når de pågældende varer kun udgør en ringe del af denne omsætning (jf. dommen i sagen Musique Diffusion française m.fl. mod Kommissionen, præmis 121, samt dom af 9.11.1983, sag 322/81, Nederlandsche Banden Industrie Michelin mod Kommissionen, Sml. s. 3461, præmis 111, og af 28.6.2005, forenede sager C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P — C-208/02 P og C-213/02 P, Dansk Rørindustri m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 5425, præmis 243).

115 I denne sag ses det ikke, at Retten har foretaget urigtig retsanvendelse ved at forkaste Köhlers argument om hensyntagen til virksomhedens samlede omsætning.

116 Som Retten med føje har fastslået i den appellerede doms præmis 476, har Kommissionen i den anfægtede beslutning sondret mellem de pågældende virksomheder efter deres relative størrelse på det pågældende marked, hvor grundlaget for

denne sondring er omsætningen ud fra salget af varen inden for Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde. En sådan metode anvendes for at undgå, at bøderne fastsættes ud fra en enkelt beregning på grundlag af hver virksomheds samlede omsætning, og fører således ikke til forskelsbehandling.

117 Kommissionen har således ikke overskredet sine skønsbeføjelser, og Retten har ikke tilsidesat ligebehandlingsprincippet.

118 Hvad angår de af Köhler påberåbte argumenter mod den appellerede doms præmis 477 og 478 skal det blot fastslås, at der er tale om klagepunkter rettet mod supplerende begrundelser for dommen, og at de derfor skal forkastes.

119 Ifølge fast retspraksis forkaster Domstolen nemlig straks sådanne klagepunkter, eftersom kritik af blot supplerende grunde ikke kan medføre ophævelse af den appellerede dom (jf. i denne retning kendelse af 25.3.1996, sag C-137/95 P, SPO m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 1611, præmis 47, samt dom af 16.9.1997, sag C-362/95 P, Blackspur DIY m.fl. mod Rådet og Kommissionen, Sml. I, s. 4775, præmis 23, og af 25.1.2007, forenede sager C-403/04 P og C-405/04 P, Sumitomo Metal Industries og Nippon Steel mod Kommissionen, Sml. I, s. 729, præmis 106).

120 Dette led af Köhlers første anbringende skal således erklæres ugrundet.

Leddet vedrørende proportionalitetsprincippet i Köhlers og Divipas anbringender

121 Köhler har i det væsentlige gjort gældende, at Kommissionens beregning af den pålagte bøde under hensyntagen til virksomhedens opbygning som ikke-børsnoteret familievirksomhed er i strid med proportionalitetsprincippet.

122 Kommissionen har navnlig svaret, at den i henhold til sin faste praksis har taget hensyn til hver virksomheds relative størrelse på det marked, der er berørt af overtrædelsen, hvorefter den har forhøjet det oprindelige beløb af den således fastsatte bøde under hensyn til de forskellige virksomheders størrelse og samlede midler, og at den således har undersøgt, om det oprindeligt fastsatte bødebeløb skulle ændres som følge af bødens nødvendige afskrækkende virkning.

123 Divipa har ligeledes gjort gældende, at Retten har tilsidesat proportionalitetsprincippet, eftersom den hverken har taget hensyn til selskabets økonomiske situation eller til den omstændighed, at det ikke fremstiller karbonfrit papir til forskel fra de andre berørte virksomheder. Den faktiske omsætning, der skal tages hensyn til ved bødeberegningen, svarer til forskellen mellem størrelsen af salget af forarbejdet karbonfrit papir til endelige kunder og indkøbet heraf fra producenter.

124 Kommissionen har svaret, at argumentet om proportionalitetsprincippet må afvises, eftersom Divipa aldrig for Retten påberåbte sig sin økonomiske situation, samt hvad der skulle tages hensyn til ved bødeberegningen. Argumentet forbundet med en egenskab ved virksomheden kan heller ikke antages til realitetsbehandling, eftersom Divipa ikke har anfægtet de relevante præmisser i den appellerede dom. Under alle omstændigheder følger det af retspraksis, at Kommissionen ved bødefastsættelsen ikke er forpligtet til at tage hensyn til en virksomheds økonomiske situation.

125 Det skal i den forbindelse bemærkes, at formålet med Domstolens efterprøvelse under en appelsag dels er at undersøge, i hvilket omfang Retten juridisk korrekt har taget hensyn til alle væsentlige faktorer ved vurderingen af grovheden af en given adfærd på grundlag af artikel 81 EF og artikel 15 i forordning nr. 17, dels at undersøge, om Retten i tilstrækkelig grad har taget stilling til alle de argumenter, som appellanten har fremført til støtte for sin påstand om ophævelse eller nedsættelse af bøden (jf. bl.a. dom af 17.12.1998, sag C-185/95 P, Baustahlgewebe mod Kommissionen, Sml. I, s. 8417, præmis 128, og af 29.4.2004, sag C-359/01 P, British Sugar mod Kommissionen, Sml. I, s. 4933, præmis 47, samt dommen i sagen Dansk Rørindustri m.fl. mod Kommissionen, præmis 244).

126 Det ses, at Retten i de sager, der var indbragt for den, korrekt har taget hensyn til alle de grundlæggende faktorer for at vurdere grovheden af Köhlers og Divipas adfærd, og at den retligt fyldestgørende har besvaret disse virksomheders argumenter.

127 Hvad angår Köhler kunne Retten, eftersom fastsættelsen af bøden som allerede anført i nærværende doms præmis 114 ikke kan være en følge af en enkelt beregning støttet på den samlede omsætning, med føje i den appellerede doms præmis 494 fastslå, at en sammenligning at den procentdel, som bøderne udgør i forhold til de pågældende virksomheders samlede omsætning, ikke var tilstrækkeligt til at fastslå, at virksomhedens bøde var uforholdsmæssig stor. Det ses heller ikke, at Retten ikke har taget hensyn til de strukturelle og økonomiske forskelle mellem Köhler og de andre virksomheder, der blev pålagt bøder, således som generaladvokaten har fremhævet i punkt 277 i sit forslag til afgørelse.

128 Hvad angår Divipa har Retten med føje taget hensyn til denne virksomheds deltagelse i de forskellige karteller, og der kan ikke godtgøres nogen tilsidesættelse af proportionalitetsprincippet i denne forbindelse. Det skal tilføjes, at denne virksomheds argument om den manglende hensyntagen til dens økonomiske formåen ikke kan antages til realitetsbehandling, idet det er fremsat for første gang for Domstolen (jf. i denne retning dom af 21.9.2006, sag C-167/04 P, JCB Service mod Kommissionen, Sml. I, s. 8935, præmis 114 og den deri nævnte retspraksis).

129 Leddene vedrørende proportionalitetsprincippet i Köhlers og Divipas anbringender skal således erklæres ugrundede og hvad angår Divipa delvist afvises.

130 Divipa har endvidere gjort gældende, at Retten hvad angår kvalificeringen af overtrædelsen ligeledes har tilsidesat proportionalitetsprincippet, eftersom denne virksomhed for det første ikke har deltaget i et europæisk kartel, hvorfor overtrædelsen ikke kan kvalificeres som meget grov, og virksomheden for det andet ikke har deltaget i alle møderne vedrørende det spanske marked, idet dens deltagelse i kartellet varede under et år.

131 Kommissionen har hertil svaret, at nævnte argument er ugrundet, for så vidt som et kartel almindeligvis må anses for meget groft, herunder når det blot er nationalt, samtidig med, at det oprindelige bødebeløb må anses for moderat for denne type overtrædelse. Endvidere har overtrædelsens varighed intet at gøre med grovheden heraf.

132 Det skal herved bemærkes, at Retten har tiltrådt de kriterier, Kommissionen anvendte til bødeberegningen, og det ses ikke, at Retten har foretaget nogen som helst urigtig retsanvendelse i den forbindelse, idet Kommissionen har udøvet sine skønsbeføjelser i henhold til retningslinjerne nævnt i nærværende doms præmis 112 og som beskrevet i samme præmis 112.

133 Divipas tredje anbringendes led om kvalificeringen af overtrædelsen skal således erklæres ugrundet.

Divipas tredje anbringendes led om begrundelsespligten

134 Divipa har gjort gældende, at Retten i den appellerede doms præmis 629 har tilsidesat begrundelsespligten ved at udtale følgende:

»[…] Selv om [Divipas] markedsadfærd […] ikke måtte have været i fuld overensstemmelse med de vedtagne aftaler, er dette ikke tilstrækkeligt til, at Kommissionen var forpligtet til at betragte det som en formildende omstændighed. [Divipa] kunne nemlig ved at følge en mere eller mindre uafhængig politik på markedet blot søge at udnytte kartellet til sin fordel […]«

135 Det er Divipas opfattelse, at disse to sætninger i præmis 629 ikke er en tilstrækkelig begrundelse. Skønt det har fremsat beviser til støtte for sin anmodning om anvendelse af formildende omstændigheder, har Retten ikke godtgjort, at selskabet har opnået en fordel, der giver den ret til at afvise en sådan anmodning.

136 Kommissionen har navnlig svaret, at argumentet er ugyldigt, eftersom de kritiserede sætninger i den appellerede doms præmis 629 kun gentager de forhold, som Retten har lagt vægt på. Endvidere er den omstændighed, at Divipas adfærd i givet fald ikke har været i fuld overensstemmelse med aftalerne indgået som led i kartellet, ikke tilstrækkelig til, at Kommissionen var forpligtet til at betragte det som en formildende omstændighed. Retten har i den anfægtede præmis blot gentaget en begrundelse, Fællesskabets retsinstanser ofte har anvendt.

137 Som generaladvokaten har bemærket i punkt 287 og 288 i sit forslag til afgørelse, udgør de sætninger i den appellerede doms præmis 629, som Divipa kritiserer, i denne forbindelse blot en yderligere begrundelse, og Divipa har ikke anfægtet de øvrige grunde, Retten har lagt vægt på for at berettige, at formildende omstændigheder ikke finder anvendelse på denne virksomhed.

138 Divipas tredje anbringendes led om begrundelsespligten bør således erklæres ugrundet.

139 Det følger af ovenstående betragtninger, at Köhlers og Divipas anbringender om bødefastsættelsen skal forkastes.

Divipas fjerde anbringende om tilsidesættelse af retten til en retfærdig rettergang under hensyn til varigheden af retsforhandlingerne for Retten

Parternes argumenter

140 Divipa har gjort gældende, at retten til, at en overtrædelsesprocedure gennemføres inden for en rimelig frist, gælder på konkurrencerettens område såvel for administrative procedurer som for retssager. Denne ret blev tilsidesat, eftersom retsforhandlingerne for Retten varede fem år fra sagsanlægget den 18. april 2002 til afsigelsen af den appellerede dom den 26. april 2007.

141 Kommissionen har svaret, at varighedens rimelighed skal vurderes ud fra hver sags særlige omstændigheder og navnlig tvistens indhold, sagens kompleksitet samt sagsøgerens og de kompetente myndigheders adfærd.

142 Hvad angår retsforhandlingerne for Retten har Kommissionen understreget, at ti virksomheder anfægtede den anfægtede beslutning under anvendelse af fire processprog, at mange faktiske omstændigheder blev nægtet, og at det var nødvendigt at vurdere bevisværdien af erklæringer og dokumenter vedrørende sagsøgerne i første instans for at fastslå disses materielle rigtighed, at anbringenderne påberåbt af

sagsøgerne udviste lighedspunkter, men ligeledes forskelle, at de vedrørte materielle og processuelle spørgsmål, men ligeledes bødens størrelse. Retsforhandlingerne har således ikke været for langvarige. Under alle omstændigheder har Kommissionen fundet, at en processuel uregelmæssighed som den påberåbte, hvis den var godtgjort, ikke kan medføre en ophævelse af den appellerede dom som helhed.

Domstolens bemærkninger

143 Det skal bemærkes, at det almindelige fællesskabsretlige princip, hvorefter enhver har ret til en retfærdig rettergang, og som er inspireret af artikel 6, stk. 1, i EMRK, og navnlig ret til en rettergang inden en rimelig frist, finder anvendelse under en retssag til prøvelse af en kommissionsbeslutning, hvorved der pålægges en virksomhed bøder for overtrædelse af konkurrenceretten (dommen i sagen Baustahlgewebe mod Kommissionen, præmis 20 og 21, dom af 15. oktober 2002, forenede sager C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P — C-252/99 P og C-254/99 P, Limburgse Vinyl Maatschappij m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 8375, præmis 179, og af 2.10.2003, sag C-194/99 P, Thyssen Stahl mod Kommissionen, Sml. I, s. 10821, præmis 154, samt dommen i sagen Sumitomo Metal Industries og Nippon Steel mod Kommissionen, præmis 115).

144 Fristens rimelige karakter vurderes på grundlag af omstændighederne i den enkelte sag, herunder sagens betydning for den pågældende, dens kompleksitet samt sagsøgerens og de kompetente myndigheders adfærd (dommen i sagen Baustahlgewebe mod Kommissionen, præmis 29, i sagen Thyssen Stahl mod Kommissionen, præmis 155, og i sagen Sumitomo Metal Industries og Nippon Steel mod Kommissionen, præmis 116).

145 Domstolen har i den forbindelse præciseret, at listen over disse kriterier ikke er udtømmende, og at vurderingen af fristens rimelige karakter ikke kræver en systematisk undersøgelse af sagens omstændigheder med henblik på hvert enkelt af kriterierne, når varigheden af proceduren fremstår som begrundet med hensyn til et enkelt kriterium. Sagens kompleksitet kan således anvendes til at begrunde en frist, der ved første øjekast synes for lang (dommen i sagen Limburgse Vinyl Maatschaappij m.fl.

mod Kommissionen, præmis 188, i sagen Thyssen Stahl mod Kommissionen, præmis 156, og i sagen Sumitomo Metal Industries og Nippon Steel mod Kommissionen, præmis 117).

146 I nærværende sag tog retsforhandlingerne for Retten fem år fra indleveringen af ni virksomheders stævninger mellem den 11. og den 18. april 2002 til den 26. april 2007, hvor den appellerede dom blev afsagt.

147 Denne varighed af retsforhandlingerne skal undersøges i forhold til sagens omstændigheder. Som generaladvokaten har bemærket i punkt 145-148 i sit forslag til afgørelse, kan denne varighed være berettiget, henset til sagens kompleksitet og til, at næsten alle de faktiske omstændigheder, som den anfægtede beslutning bygger på, blev anfægtet i førsteinstansen og skulle efterprøves. Endvidere anlagde ni virksomheder sager til prøvelse af den anfægtede beslutning på fire forskellige processprog, og en medlemsstat, Kongeriget Belgien, anmodede om ret til intervention. Efter at disse sager var blevet forenet, blev den appellerede dom afsagt for de ni sager.

148 Disse forskellige omstændigheder nødvendiggjorde en parallel undersøgelse af de ni sager, og retsforhandlingernes varighed kan let forklares med Rettens omfattende bevisoptagelse og med de krav på sprogområdet, som Rettens procesregler opstiller.

149 I betragtning af ovenstående bemærkninger skal det fastslås, at retsforhandlingerne for Retten ikke har overskredet kravene om overholdelse af en rimelig frist.

150 Det følger af nærværende doms præmis 148 og 149, at ingen af de anbringender, som Köhler og Divipa har påberåbt sig til støtte for deres appeller, kan tages til følge, og at disse således skal forkastes.

Sagsomkostningerne

151 Procesreglementets artikel 122, stk. 1, bestemmer, at såfremt der gives appellanten medhold, og Domstolen selv endeligt afgør sagen, træffer den afgørelse om sagens omkostninger. Ifølge procesreglementets artikel 69, stk. 2, som i henhold til samme reglements artikel 118 finder anvendelse i appelsager, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom.

152 Kommissionen har tabt sagen hvad angår Bollorés appel, og denne har nedlagt påstand om, at denne institution tilpligtes at betale sagens omkostninger. Følgelig bør Kommissionen pålægges at betale omkostningerne såvel ved Retten som i appelsagen hvad angår denne virksomhed.

153 Da Köhler og Divipa har tabt sagen, og Kommissionen har nedlagt påstand om, at de tilpligtes at betale sagens omkostninger, bør de pålægges at betale omkostningerne i appelsagen vedrørende deres respektive søgsmål.

På grundlag af disse præmisser udtaler og bestemmer Domstolen (Tredje Afdeling):

1) **Dommen afsagt af De Europæiske Fællesskabers Ret i Første Instans den 26. april 2007, Bolloré m.fl. mod Kommissionen (forenede sager T-109/02, T-118/02, T-122/02, T-125/02, T-126/02, T-128/02, T-129/02, T-132/02 og T-136/02), ophæves, for så vidt som den vedrører Bolloré SA.**

2) **Kommissionens beslutning 2004/337/EF af 20. december 2001 om en procedure efter EF-traktatens artikel 81 og EØS-aftalens artikel 53 — (sag COMP/E-1/36.212 — Karbonfrit papir) annulleres, for så vidt som den vedrører Bolloré SA.**

3) Papierfabrik August Köhler AG's og Distribuidora Vizcaína de Papeles SL's appeller forkastes.

4) Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber tilpligtes at betale sagens omkostninger i såvel førsteinstansen som i appelsagen i sag C-327/07 P.

5) Papierfabrik August Köhler AG og Distribuidora Vizcaína de Papeles SL tilpligtes at betale sagens omkostninger i henholdsvis sag C-322/07 P og sag C-338/07 P.

Underskrifter